

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centra kompetencji ds. rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa

Agnieszka Lorenc-Karczewska

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

60
LAT MISJI

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Narodowy Instytut Dziedzictwa to państwowa instytucja kultury, której organizatorem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

NID jest eksperckim i opiniodawczym wsparciem dla Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz instytucji publicznych w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

Podstawy prawne dostępne są na stronie Biuletynu Informacji Publicznej NID.

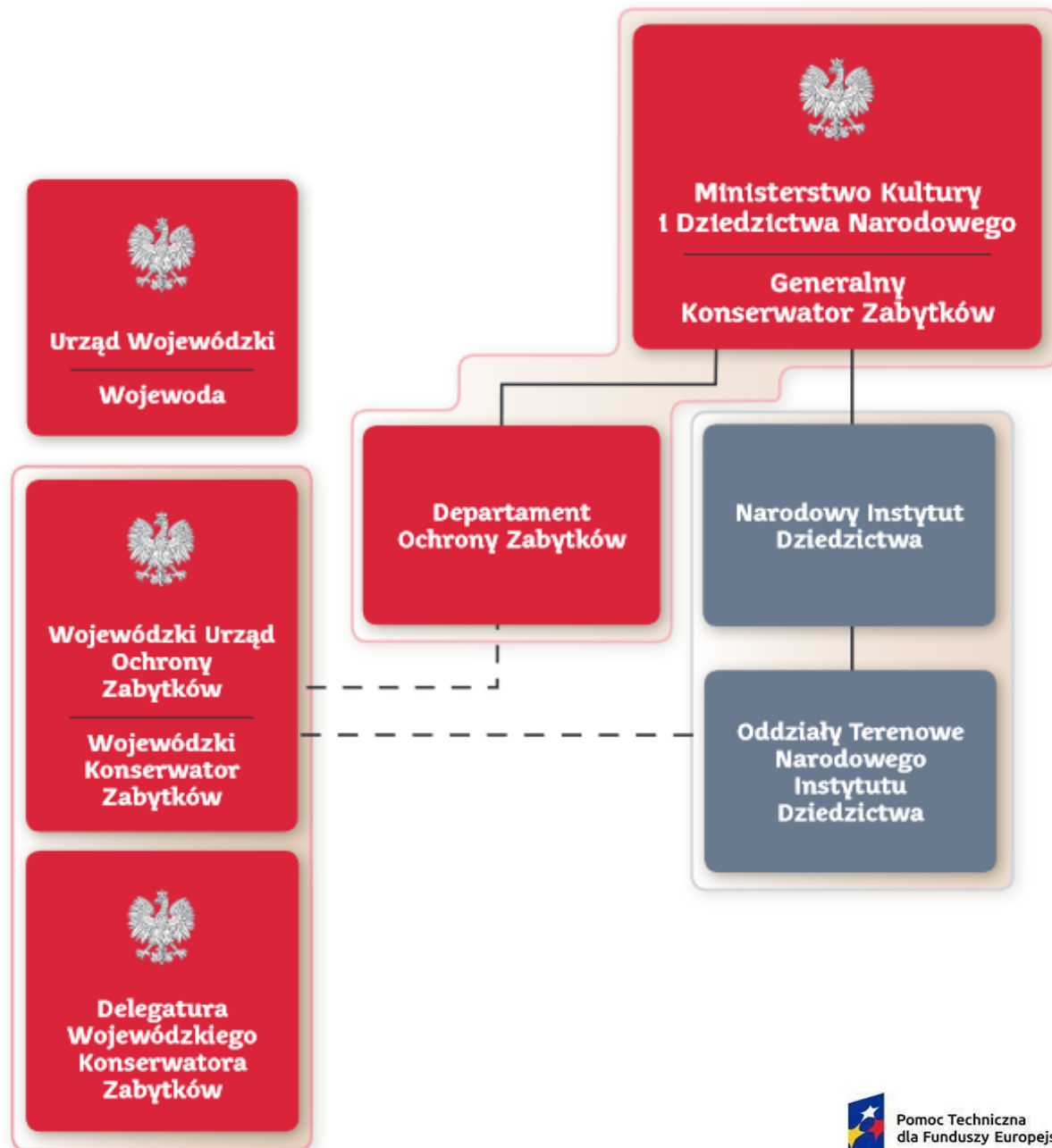
Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Do zakresu działalności NID należy m. in.:

- ❖ wyznaczanie i upowszechnianie standardów ochrony oraz konserwacji zabytków;
- ❖ kształtowanie świadomości społecznej w zakresie potrzeby ochrony zabytków i wartości związanych z dziedzictwem kulturowym;
- ❖ gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie kulturowym;
- ❖ prowadzenie działalności naukowo-badawczej dotyczącej dziedzictwa kulturowego.

Strona internetowa <https://samorzad.nid.pl>

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

samorzad.nid.pl - portal wiedzy o zarządzaniu dziedzictwem w gminach

Jak zidentyfikować i rozpoznać dziedzictwo kulturowe? Jak je chronić oraz jak je wykorzystać do rozwoju gminy?
Aby poznać odpowiedzi na te i wiele innych pytań zapoznaj się z artykułami dostępnymi w czterech kategoriach tematycznych:

Dziedzictwo

Dowiedz się czym jest dziedzictwo kulturowe, jak je identyfikować i jak oceniać jego wartości. Poznaj możliwe zagrożenia dziedzictwa, a także sposoby właściwej opieki nad zabytkami.

[zobacz wszystkie](#)

Finanse

Poznaj źródła finansowania działań związanych z ochroną dziedzictwa i jego zagospodarowaniem. Dowiedz się jak pozyskiwać środki konieczne do utrzymania dziedzictwa we właściwym stanie.

[zobacz wszystkie](#)

Prawo

Poznaj stan prawny regulujący możliwe lub konieczne działania przy zabytkach oraz innych kategoriach dziedzictwa. Dowiedz się jakie prawne obowiązki ciążą na dysponencie elementów dziedzictwa.

[zobacz wszystkie](#)

Zarządzanie i rozwój

Dowiedz się w jaki sposób dziedzictwo kulturowe może wpływać na rozwój społeczny i gospodarczy. Naucz się wykorzystywać ten lokalny zasób do rozwoju Twojej gminy.

[zobacz wszystkie](#)

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Działania Narodowego Instytutu Dziedzictwa w ramach Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022

Zadanie: Merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach

- utworzenie Centrów Kompetencji ds. rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa
- współpraca z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej oraz urządami marszałkowskimi

Program wsparcia „Wzorcowa rewitalizacja” adresowany do gmin sporządzających, wdrażających lub aktualizujących GPR z uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego seminaria, szkolenia, konferencje o zasięgu ogólnokrajowym działania popularyzatorskie: publikacje, strony internetowe, podcasty, media społecznościowe

Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji

Praktyczny poradnik

Strategia Rozwoju Miasta Jawora na lata 2021–2031

W 2021 roku Oddział Terenowy (dalej: OT) NID we Wrocławiu przygotował Rekomendacje w zakresie ujęcia zagadnień związanych z wykorzystaniem potencjałów dziedzictwa kulturowego miasta w „Strategii Jawora na lata 2021–2031”. Miasto obecnie przygotowuje gpr, natomiast wspólnie uznano, że konieczne jest również umocnienie znaczenia i wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego dla rozwoju miasta w głównym dokumencie strategicznym.

Rekomendacje dotyczą:

- uznania zespołu nawiągującego do rólki Polki pw. Duchy Świętego za zabytek o najwyższym znaczeniu dla miasta, a zarazem o największym potencjale dla jego wieloaspektowego rozwoju (znaczenie kulturowe, znaczenie dla gospodarczego rozwoju miasta, znaczenie dla integracji społecznej),
- uznania priorytetowego znaczenia działań związanych z ochroną zabytków i przestrzeni kulturowej w polityce rozwojowej miasta,
- wzmocnienia wykorzystania dziedzictwa kulturowego Jawora jako istotnego potencjału w procesie rewitalizacji,
- wzmocnienia działań związanych z edukacją i promocją dziedzictwa kulturowego Jawora. Rekomendacje te zostały uwzględnione w Strategii Rozwoju Miasta Jawora na lata 2021–2031 (uchwała nr 1000/274/2021 Rady Miejskiej w Jaworze z dnia 17 grudnia 2021 roku). Sformułowany w dokumencie obraz gminy w perspektywie strategicznej (wzja miasta) bezpośrednio odnosi się do jego historii.

Fot. 4. Jawor, ulica Legnicka (fot. K. Czartowski, archiwum NID)

12.1.4. Fundusze Europejskie

Choć w trakcie pisania niniejszego podręcznika ostateczne rozstrzygnięcia związane z nową perspektywą finansową nie zostały jeszcze przyjęte, wiadomo, że polityka spójności w latach 2021–2027 będzie wdrażana w Polsce za pomocą trzech głównych funduszy:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), który ma na celu wzmocnienie spójności społecznej i gospodarczej regionów UE przez zmniejszanie różnic w ich rozwoju,
- Funduszu Spójności (FS), który ma na celu zmniejszenie różnic społecznych i gospodarczych oraz promowanie zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza w sferze ochrony środowiska i transportu,
- Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS+), który ma na celu zwiększenie spójności społecznej i gospodarczej poprzez inwestowanie w potencjał ludzki; EFS+ będzie scalał fundusze dotychczas zdecentralizowane: EFS, Inicjatywę na rzecz Osób Młodych (YE), Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) i Europejski Program na rzecz Zatrudnienia i Innowacji Społecznych (EaSI).

Remont dawnego dworca kolejowego w Świeradowie-Zdroju

Ładnym przykładem projektu zrealizowanego przy wsparciu środków zewnętrznych jest remont dawnego dworca kolejowego w Świeradowie-Zdroju. Budynek wzniesiony w 1909 roku i wpisany do rejestru zabytków leży na obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcie, obejmujące prace remontowe i konserwatorskie wraz z nadaniem nowej funkcji kulturalno-społecznej obiektowi, zostało wpisane do Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój na lata 2016–2023 (uchwała nr 1000/178/2016 Rady Miasta Świeradów-Zdrój z dnia 28 grudnia 2016 roku). Dzięki ujęciu projektu w programie gmina mogła pozyskać na niego dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Wzrostowa Dolnośląskiego 2014–2020. W 2019 roku w staraniu odtworzonym budynku powstała „Szafa Kultury” – Miejskie Centrum Kultury, Aktywności i Promocji Gminy, wyposażona m.in. w sala wystawowa, pracownię fotograficzną i studio nagrani. W 2021 roku obiekt otrzymał wyróżnienie w ogólnopolskim konkursie „Zabytek Zaangażowany”.

Fot. 11. Dworzec kolejowy w Świeradowie-Zdroju, obecnie Miejskie Centrum Kultury (fot. K. Czartowski, archiwum NID)

Aktualnie trwa opracowywanie programów operacyjnych i sektorowych zawierających szczegółowe zasady wsparcia środkami polityki spójności priorytetowych – dla rozwoju kraju i regionów – obszarów interwencji. W obecnej perspektywie będzie obowiązywać 10 programów krajowych i 16 regionalnych – po jednym na każde województwo.

ZYCIE MIĘDZY ZABYTKAMI O DZIEDZICTWIE W REWITALIZACJI

Włocławek, Brama Rybacka, ul. Rybacka 23, kamienica w XIX-wiecznym ogrodzie

Włocławek, Brama Rybacka

14

15

Jeżeli chodzi o stare zabytki, to są dla nas ważne!

GG: Na terenie obecnego programu rewitalizacji mamy najstarszą rezydencję właścicieli Wąlbzerców, Czarników – dwie z piętrowej polony XVII wieku, mamy też kilka niewielkich kamienic wybudowanych w XVIII czy XIX wieku, ale to chyba nie stanowi problemu w rewitalizacji, bo są w dobrej formie. Problemem są natomiast większe XVIII-wieczne zabudowy szlacheckie Starostwa Żelaznego, który przetrwał funkcjonował na początku XX wieku, ponieważ bogactwa szlacheckie wędrowały na koniec wieku w emigrację, wzbudziła się nawet rozpacza. Wielka szkoda, bo to są ładne klasycystyczne budowle, ale jaż nie wiadomo się dla nich znaleźć, to ich już nigdy nie odbudujemy. Warto dodać, że na teren Wąlbzerców od kilkadziesiąt lat, a kondensacja od roku 1995, jest właścicielkami Zdzisława Kągi. To przepiękna budowla, która tworzyła mały dworzec, rozłożony na kilkadziesiąt hektarów, w tym mały teatr i ciekawymi miejscami do zwiedzania. Prace działają czas niewiele się tam dzieło, ale od kilkunastu lat Wąlbzerców robił się gospodarzem tego miejsca i teraz widział, że jest jako miejsce walczące turystyki. Rozciąga Zdzisław Kągi jest odwiedzić przez ponad 100 tysięcy osób. Miasto nie tylko cały czas inwestuje w Kągi, lecz także kupuje teren obok zalewu z planowaniem, obecnie tworzenie funkcjonalnej i samodzielną opozycji. To jest właśnie jedno z obszarów Wąlbzerców, a jedną znowy mamy depopulację, budynek, które są rozpadają, a drugiej strony rezerwy.

Na jakich aspektach ochrony dziedzictwa kulturowego w procesach operacyjnych podmiotach rewitalizacji miasta nabliższej Państwa zależy?

GG: Zależy nam na tym, aby zachować jedynność przestrzeni tych obszarów, które udało nam się zidentyfikować. Chcąc być jednak świadomym tego, że to Wąlbzerców miał i nadal ma zachowaną bardzo piękną scenę teatru. Widac, że miasto więcej od strony XIX wieku będzie dostarczyło wartość swojego własnego zamieszkania. Za wypracowanie kładła się poprzez lub promować widelność. Część z nich jest zadana, a część została skazany zaprzestania i odwrócenia. Miał natomiast warto być w tych obszarach powstrzymać obszar obywateli rewitalizacji umożliwiając niewielkim liczebnie, po prostu sprządać te sceny. Warto też dodać, że w Wąlbzerców, przebudowując główny szkielet komunikacyjny miasta, nie

Jeżeli chodzi o stare zabytki, to są dla nas ważne!

GG: Na terenie obecnego programu rewitalizacji mamy najstarszą rezydencję właścicieli Wąlbzerców, Czarników – dwie z piętrowej polony XVII wieku, mamy też kilka niewielkich kamienic wybudowanych w XVIII czy XIX wieku, ale to chyba nie stanowi problemu w rewitalizacji, bo są w dobrej formie. Problemem są natomiast większe XVIII-wieczne zabudowy szlacheckie Starostwa Żelaznego, który przetrwał funkcjonował na początku XX wieku, ponieważ bogactwa szlacheckie wędrowały na koniec wieku w emigrację, wzbudziła się nawet rozpacza. Wielka szkoda, bo to są ładne klasycystyczne budowle, ale jaż nie wiadomo się dla nich znaleźć, to ich już nigdy nie odbudujemy. Warto dodać, że na teren Wąlbzerców od kilkadziesiąt lat, a kondensacja od roku 1995, jest właścicielkami Zdzisława Kągi. To przepiękna budowla, która tworzyła mały dworzec, rozłożony na kilkadziesiąt hektarów, w tym mały teatr i ciekawymi miejscami do zwiedzania. Prace działają czas niewiele się tam dzieło, ale od kilkunastu lat Wąlbzerców robił się gospodarzem tego miejsca i teraz widział, że jest jako miejsce walczące turystyki. Rozciąga Zdzisław Kągi jest odwiedzić przez ponad 100 tysięcy osób. Miasto nie tylko cały czas inwestuje w Kągi, lecz także kupuje teren obok zalewu z planowaniem, obecnie tworzenie funkcjonalnej i samodzielną opozycji. To jest właśnie jedno z obszarów Wąlbzerców, a jedną znowy mamy depopulację, budynek, które są rozpadają, a drugiej strony rezerwy.

Na jakich aspektach ochrony dziedzictwa kulturowego w procesach operacyjnych podmiotach rewitalizacji miasta nabliższej Państwa zależy?

GG: Zależy nam na tym, aby zachować jedynność przestrzeni tych obszarów, które udało nam się zidentyfikować. Chcąc być jednak świadomym tego, że to Wąlbzerców miał i nadal ma zachowaną bardzo piękną scenę teatru. Widac, że miasto więcej od strony XIX wieku będzie dostarczyło wartość swojego własnego zamieszkania. Za wypracowanie kładła się poprzez lub promować widelność. Część z nich jest zadana, a część została skazany zaprzestania i odwrócenia. Miał natomiast warto być w tych obszarach powstrzymać obszar obywateli rewitalizacji umożliwiając niewielkim liczebnie, po prostu sprządać te sceny. Warto też dodać, że w Wąlbzerców, przebudowując główny szkielet komunikacyjny miasta, nie

52

Większość pięknych historycznych kamienic wymaga natychmiastowego remontu. Są to obiekty, w których można zobaczyć elementy architektury z XVIII, XIX czy XX wieku, a nawet ich dotknąć. Każdy budynek kryjący w sobie historię danej rodziny, miasta Włocławka, ale także Polski.

Narodowy Instytut Dziedzictwa

www.ksiegarnia.nid.pl

„Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa” (2024-2027) Kontynuacja współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej oraz urządami marszałkowskimi

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Celem głównym projektu jest wsparcie gmin w programowaniu i wdrażaniu rewitalizacji z uwzględnieniem materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w kontekście zmian klimatu i tzw. zielonej rewitalizacji oraz wsparcie służb konserwatorskich w rozwinięciu i wzmocnieniu kompetencji związanych z ochroną zabytków i wykorzystaniem potencjału dziedzictwa kulturowego w tym procesie.

Działania merytoryczne zaplanowane w projekcie obejmują:

1. Projekt partnerski „Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji” adresowany do wybranych w ramach procesu rekrutacji gmin, z którymi zostaną podpisane porozumienia;
2. Działania skierowane do ogółu gmin;
3. Działania skierowane do służb konserwatorskich.

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Projekt partnerski „Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji”

Dla gmin uwzględniających dziedzictwo kulturowe jako potencjał w programowaniu i wdrażaniu rewitalizacji. Jego celem będzie zapewnienie im indywidualnego wsparcia merytorycznego przez poszczególne CK ds. Rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa poprzez wybrane następujące działania:

Gminy –partnerzy
w projekcie

Kompleksowe wsparcie merytoryczne
Opracowania specjalistyczne
Szkolenia, warsztaty, konferencje, webinaria
Doradztwo i konsultacje
„Sieciowanie” gmin,
wymiana wiedzy i dobrych praktyk

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Planowane efekty programu będą dotyczyły:

- ❖ Pomocy w rozpoznaniu materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w celu najbardziej efektywnego wykorzystania jego potencjału na etapie programowania i wdrażania rewitalizacji;
- ❖ programowania i wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględniających materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe oraz projektów dotyczących ochrony i adaptacji zabytków do zmian klimatu;
- ❖ rozpoznania i wykorzystania materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w projektach dotyczących zwiększenia kompetencji mieszkańców obszarów rewitalizacji; m. in. na etapie konsultacji społecznych i wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem włączania społecznego w takich formach jak: miejsca aktywności lokalnej (MAL), kawiarnie sąsiedzkie itp.;
- ❖ wzmocnienia zaangażowania społecznego w procesy rewitalizacji w zakresie związanym z materialnym i niematerialnym dziedzictwem kulturowym poprzez jego identyfikację i rozpoznanie z udziałem interesariuszy rewitalizacji w ramach działań obejmujących szeroko rozumianą partycypację społeczną, w szczególności: konsultacje społeczne, spacerowe badania, warsztaty.

Szczegóły projektu partnerskiego oraz regulamin i termin naboru gmin zostaną ogłoszone w na początku 2025 roku.

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Działania Centrów Kompetencji skierowane do ogółu gmin

Szkolenia, warsztaty, seminaria i webinaria

Wsparcie doradcze i konsultacyjne

Opracowania specjalistyczne

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Zaplanowane w projekcie **działania skierowane do ogółu gmin** będą miały na celu wskazanie właściwych kierunków ujmowania materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w rewitalizacji z uwzględnieniem jego ochrony i wykorzystania potencjału w tym procesie i będą obejmować:

- ❖ działania edukacyjne: szkolenia, warsztaty, seminaria, webinaria dla gmin uwzględniających materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji, w szczególności w zakresie jego ochrony i wykorzystania potencjału na etapie programowania i wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- ❖ wsparcie doradcze i konsultacyjne dla gmin;
- ❖ przygotowanie opracowań specjalistycznych służących identyfikacji i rozpoznaniu materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Działania Centrów Kompetencji skierowane do służb konserwatorskich

Szkolenia

Seminaria i webinaria specjalistyczne

Wizyty studyjne

Konferencja podsumowująca

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

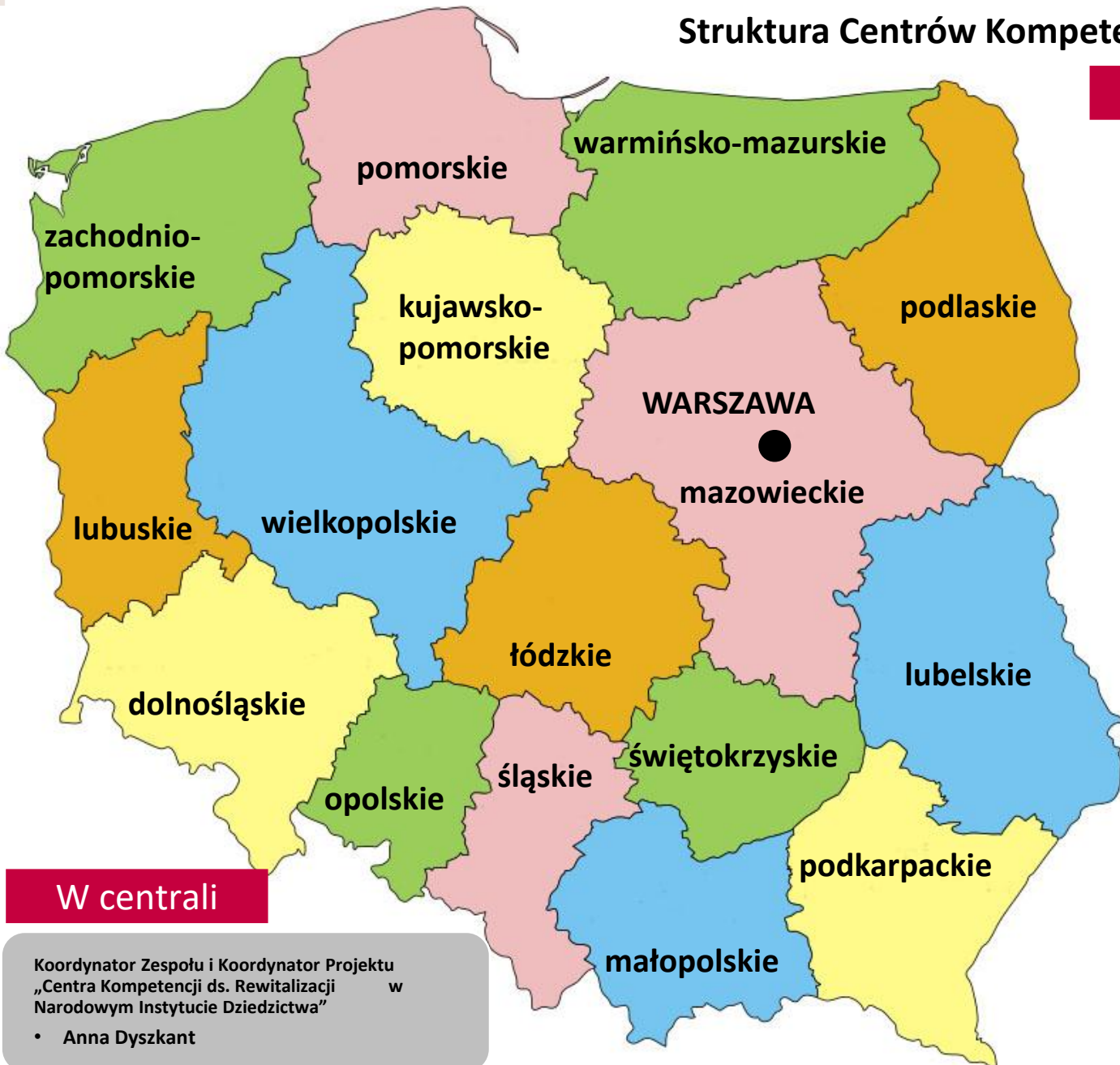

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Struktura Centrów Kompetencji

W centrali

Koordinator Zespołu i Koordinator Projektu
„Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji w
Narodowym Instytucie Dziedzictwa”

- Anna Dyszkant

W terenie

CK we Wrocławiu - woj. dolnośląskie i lubuskie

- Bogna Oszczanowska

CK w Krakowie - woj. małopolskie i świętokrzyskie

- Grzegorz Młynarczyk

CK w Łodzi - woj. łódzkie i śląskie

- Agnieszka Lorenc-Karczewska

CK w Rzeszowie - woj. podkarpackie i lubelski

- Joanna Dzik

CK w Poznaniu - woj. wielkopolskie i zachodniopomorskie

- Anna Dyszkant

CK w Olsztynie - woj. warmińsko-mazurskie i podlaskie

- Ewa Kasińska

CK w Gdańsku - woj. pomorskie i kujawsko-pomorskie

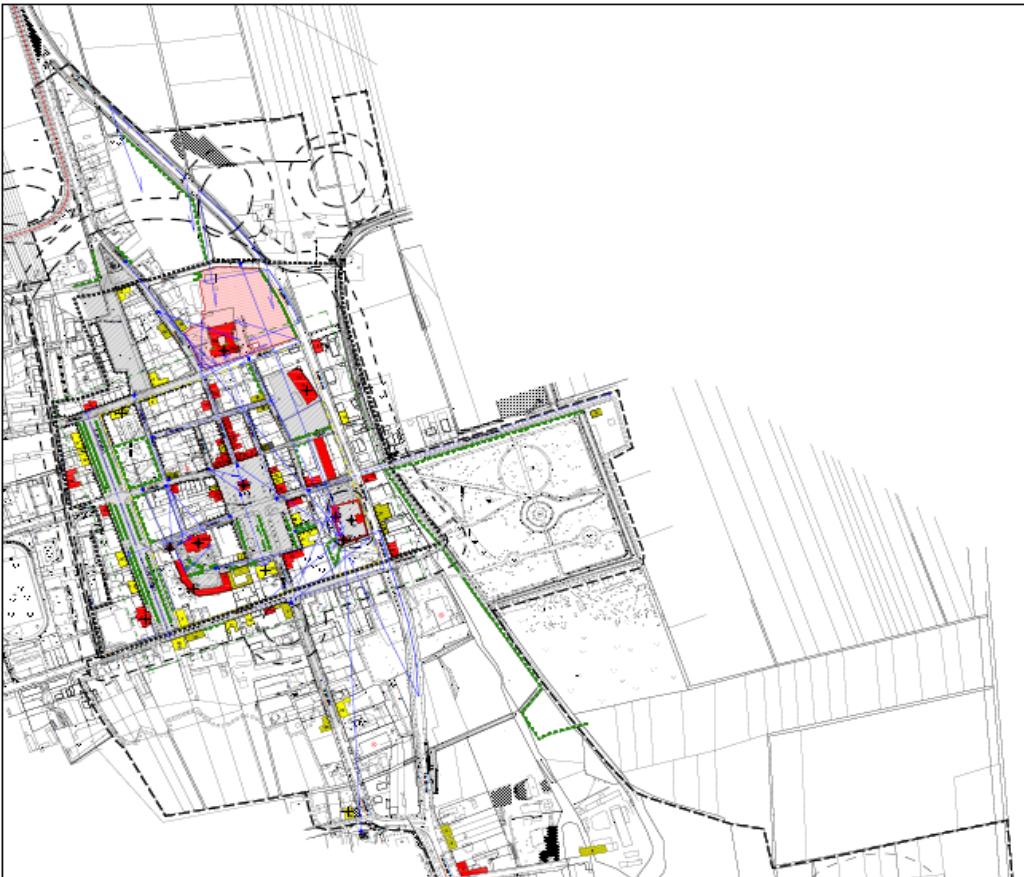
- Dorota Hryszkiewicz-Kahlau

CK w Warszawie - woj. mazowieckie i opolskie

- Maria Badeńska-Stapp

Studium Ochrony Wartości Kulturowych -

opracowanie konserwatorskie pomocne przy opracowaniu programu rewitalizacji

Zalecany i stosowany w NID schemat układu studium ochrony wartości kulturowych z uwzględnieniem zagadnień związanych z rewitalizacją dostępny

Jest w Aneksie publikacji NID *Dziedzictwo kulturowe w procesie rewitalizacji. Praktyczny poradnik*, Warszawa 2022, s. 237

<https://ksiegarnia.nid.pl/wp-content/uploads/2023/04/Dziedzictwo-kulturowe-w-rewitalizacji.-Praktyczny-poradnik.pdf>

Studium ochrony wartości kulturowych, wykonywane wcześniej jako studium-historyczno-urbanistyczne, przed przystąpieniem do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jest wielowątkowym opracowaniem zawierającym szeroką i pogłębioną analizę zasobu dziedzictwa kulturowego na obszarze objętym opracowaniem.

Opracowanie powinno zawierać informacje o zabytkach objętych różnymi formami ochrony, dziedzictwie niematerialnym, ale również wskazywać na wartościowe obiekty i obszary nie objęte żadną formą ochrony, prezentować rekomendacje sposobów ich ochrony.

Podobnie jak wszelkie opracowania planistyczne składa się z dwóch etapów:

1. diagnozy - pełnego rozpoznania zasobu zabytkowego.
2. określenia wartości oraz rekomendacji zasad ochrony do opracowań planistycznych sporządzanych na poziomie gminy. Może być dobrą podstawą do ujęcia dziedzictwa w strategii gminy.

Etapy przygotowania i elementy opracowania

1. Rozpoznanie i analiza stanu i przekształceń krajobrazu kulturowego na podstawie materiałów źródłowych i badań terenowych.

Elementy opracowania: Tekst i mapa – Analiza wartości kulturowych

- Opis i analiza materiałów źródłowych – kartograficznych, ikonograficznych, bibliografii i innych.
- Informacja historyczna.
- Informacja o obowiązujących formach ochrony.
- Inwentaryzacja zasobu, rozpoznanie charakterystycznych elementów historycznego krajobrazu nie ujętych we wcześniejszych opracowaniach, nie objętych żadną formą ochrony.
- Analizy krajobrazu kulturowego, historycznego układu przestrzennego - określenie elementów stanowiących o wartościach kulturowych obszaru (zabudowa, dominanty, osie widokowe, wnętrza urbanistyczne, panoramy, ciągi odbioru krajobrazu) i ocena stanu zachowania tych elementów.
- Określenie form i stopnia zagrożenia dla zasobu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.
- Katalog zabytków nieruchomych - krótka historia, opis, forma ochrony, przedmiot i zakres ochrony, stan rozpoznania wartości zabytkowych, stan zachowania historycznej substancji i formy, Zagrożenia dla przedmiotu i zakresu ochrony obiektu, wnioski, zalecenia postulaty konserwatorskie.
- Stanowiska archeologiczne.
- Dziedzictwo niematerialne – na podstawie wywiadów, materiałów archiwalnych.

Studium Ochrony Wartości
Kulturowych dla Łęczycy,
Analiza wartości
kulturowych

LEGENDA:

- Granice obszaru opracowania
- Obiekty w rejestrze zabytków leżące w granicach opracowania
- Obiekty wpisane do gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków miasta Łęczy
- Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków a nie uwzględnione w wojew. opracowania
- Obiekt liniowy (linia kolejki wąskotorowej) wpisany do rejestru zabytków (poza
- Obiekty z ewidencji zabytków, których wygląd został przekształcony współcześnie zmianami na elewacjach, powodującymi obniżenie wartości zabytkowej, zach
- Otoczenie zabytku (klaszturu oo. bernardynów) wpisane do rejestru zabytków
- „Zabytkowy układ urbanistyczny” wg GEZ, pokazany na <https://mleczyca.e-m> nieprecyzyjne, ma charakter przypadkowy
- Zabytkowy układ urbanistyczny - „obszar ujęty w GEZ” wg SUIKZP miasta Łę
- Hipotetyczny przebieg fortyfikacji miejskich w oparciu o historyczną kartografi
- Przebieg fortyfikacji miejskich potwierdzony badaniami archeologicznymi i/lub
- Relikty fortyfikacji miejskich w obrębie murów dawnego klasztoru ss. Norberta
- Stanowiska archeologiczne obszarowe (wg Studium uwarunkowań i kierunków
- Strefy ochrony archeologicznej (wg Studium uwarunkowań i kierunków zagosp
- Cmentarz wczesnośredniowieczny (zasięg potwierdzony badaniami)
- Cmentarz wczesnośredniowieczny (zasięg domniemany)
- Stanowiska archeologiczne obszarowe wg AZP w obrębie arkusza AZP 60-49
- Strefa ochrony konserwatorskiej „A” (wg Studium uwarunkowań i kierunków z
- Strefa ochrony konserwatorskiej „B” (wg Studium uwarunkowań i kierunków z

ISTOTNE ELEMENTY HISTORYCZNEJ KOMPOZYCJI PRZESTRZENNEJ

Czytelne wnętrza urbanistyczne (wg systematyki Kazimierza Wejherta)

- proste o czytelnym charakterze placowym
- uliczne (kierunkowe)
- sprzężenia wnetrz
- Dominanty (w skali miasta):
W - wysokościowe,
K - kubaturowe,
Z - znaczeniowe
- Subdominanty (w skali lokalnej):
W - wysokościowe,
K - kubaturowe,
Z - znaczeniowe
- Ekspozycja widokowa dominant
- Szczególnie wartościowe osie widokowe z zamknięciami kompozycyjnymi
- Szczególnie wartościowe otwarcia widokowe
- Ważniejsze płaszczyzny zatrzymujące wzrok (elementy ścian urbanistycznych)
- Szczególnie wartościowe ciągi odbioru krajobrazu
- Ciągi odbioru krajobrazu z otwarciami jedynie szczelinowymi lub punktowymi (ze względu na szpalery zieleni przysłaniające widok)
- Budynki odbierane w przestrzeni jako szczególnie dysharmonizujące, szpecące
- Ogrodzenia współczesne ograniczające wartościowe ekspozycje, otwarcia widokowe, ciągi odbioru krajobrazu lub o formach szpecących (np. z prefabrykatów żelbetowych)
- Ogrodzenia historyczne i/lub współczesne stanowiące czytelne ściany wnetrz urbanistycznych, ważne w kompozycji urbanistycznej miasta lub w skali lokalnej
- Pierzeje odbierane jako zwarte, tworzące ściany wnetrz urbanistycznych
- Pierzeje odbierane jako luźne, tworzące czytelne ściany wnetrz urbanistycznych
- Ściany urbanistyczne tworzone z zieleni:
 - liściastej
 - iglastej
- Szpalery drzew istotne dla kompozycji urbanistycznej
- Pojedyncze drzewa istotne w kompozycji urbanistycznej

Etapy przygotowania i elementy opracowania

2. Wnioski:

Elementy opracowania: Tekst i mapa –Wnioski do dokumentacji planistycznej w zakresie

- Ocena wartości i stanu zachowania zabytków.
- Zagrożenia dla dziedzictwa kulturowego
- Wnioski konserwatorskie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- Określenie obiektów i obszarów do objęcia ustawowymi formami ochrony zabytków ze wskazaniem ich kontekstu przestrzennego,
- Wskazanie na kierunki działań mających na celu ochronę oraz zapobieganie degradacji dziedzictwa kulturowego,
- Wyznaczenie terenów, dla których należy ustanowić strefy ochrony konserwatorskiej (z określeniem zasad tej ochrony) oraz postulowanych do opracowania planów miejscowych,

ISTOTNE ELEMENTY HISTORYCZNEJ KOMPOZYCJI PRZESTRZENNEJ

Czytelne wnętrza urbanistyczne (wg systematyki Kazimierza Wejherta)

- proste o czytelnym charakterze placowym - do dalszego uczynienia i utrwalaenia w przestrzeni miasta
- uliczne (kierunkowe) - do dalszego uczynienia i utrwalaenia w przestrzeni miasta
- sprzężenia wnetrz

- Dominanty (w skali miasta)
W - wysokościowe
K - kubaturowe
Z - znaczeniowe - obowiązuje zachowanie ekspozycji

- Subdominanty (w skali lokalnej)
W - wysokościowe
K - kubaturowe
Z - znaczeniowe - obowiązuje zachowanie ekspozycji

- Ekspozycja widokowa dominant - obowiązuje zachowanie
- Szczególnie wartościowe osie widokowe z zamknięciami kompozycyjnymi - obowiązuje zachowanie ekspozycji
- Szczególnie wartościowe otwarcia widokowe - do zachowania i utrwalaenia
- Ważniejsze płaszczyzny zatrzymujące wzrok (elementy ścian urbanistycznych) do zachowania i utrwalaenia
- Szczególnie wartościowe ciągi odbioru krajobrazu - do zachowania i uczynienia
- Ciągi odbioru krajobrazu z otwarciami jedynie szczelinowymi lub punktowymi (ze względu na szpalery zieleni przysłaniające widok) - do uczynienia
- Budynki odbierane w przestrzeni jako szczególnie dysharmonizujące, szpecące - do celowo co najmniej do przesłonięcia od strony przestrzeni publicznych, bądź do wymiany na bardziej spójne z otaczającym krajobrazem kulturowym

- Ogrodzenia współczesne ograniczające wartościowe ekspozycje, otwarcia widokowe, ciągi odbioru krajobrazu lub o formach szpecących (np. z prefabrykatów żelbetowych) - do zastąpienia ogrodzeniami w pełni przesiernymi

- Ogrodzenia historyczne i/lub współczesne stanowiące czytelne ściany wnetrz urbanistycznych, ważne w kompozycji urbanistycznej miasta lub w skali lokalnej.

- Pierzeje odbierane jako zwarte, tworzące ściany wnetrz urbanistycznych - do utrzymania i dalszego uczynienia

- Pierzeje odbierane jako luźne, tworzące czytelne ściany wnetrz urbanistycznych - do dalszego uczynienia

Ściany urbanistyczne tworzone z zieleni:

- liściastej
- iglastej
- Szpalery drzew istotne dla kompozycji urbanistycznej
- Pojedyncze drzewa istotne w kompozycji urbanistycznej - do zachowania

- Strefa ochrony konserwatorskiej historycznego układu urbanistycznego.

- Strefa ochrony konserwatorskiej wybranych cech historycznego układu urbanistycznego

- Strefa ochrony konserwatorskiej ekspozycji sylwetki wybranych elementów układu przestrzennego miasta.

- Strefa ochrony stanowisk archeologicznych

- Strefa ochrony stanowisk archeologicznych i ochrony wybranych elementów historycznego krajobrazu.

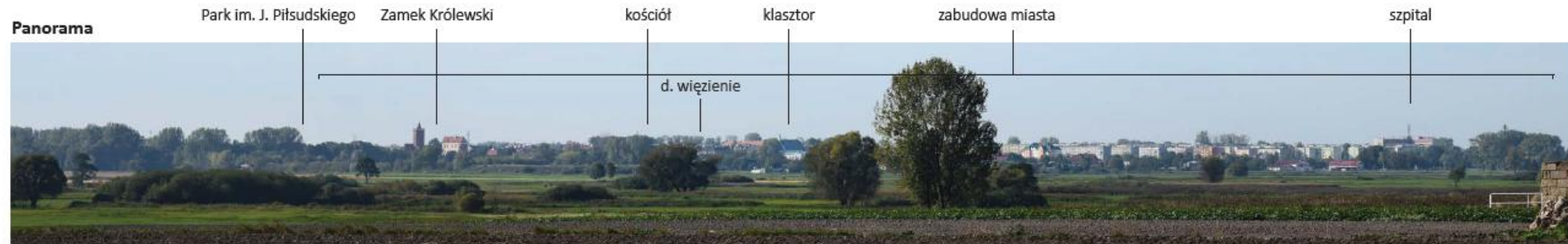
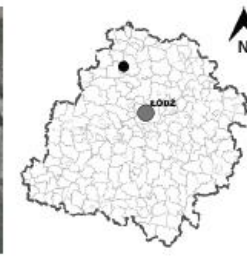
- Obszar proponowany do wpisu do rejestru zabytków archeologicznych

Nazwa strefy	Cele ochrony	Działania
<p>strefa konserwatorska ochrony obszaru zabytkowego (historycznego układu urbanistycznego, ruralistycznego, budowlanego zespołu, zespołu komponowanej zieleni ...)</p>	<p>Zachowanie i utrzymanie oraz ucytelnienie oryginalnych, historycznych struktur przestrzennych.</p>	<p>Modernizacja lub adaptacja obiektów i obszarów. Wprowadzanie nowych obiektów na zasadzie kontynuacji cech i utrzymania wartości historycznej przestrzeni.</p>
<p>strefa konserwatorska ochrony ekspozycji zabytku oraz strefa konserwatorska ochrony sąsiedztwa zabytku – (panoram, stref ekspozycji zabytku lub obszaru, otoczenia lub sąsiedztwa zabytku).</p>	<p>Zachowanie (przywrócenie) historycznych panoram. Zapewnienie ekspozycji zabytkowych struktur oraz ochrona widoków z zabytku z dopuszczeniem zagospodarowania niepowodującego zagrożeń dla przestrzeni w granicach strefy.</p>	<p>Planowane zagospodarowanie w strefie wymaga opracowania analiz widokowych na podstawie których określa się zasady dopuszczalnych działań (m.in. formy, gabaryty, wyłączenie spod zabudowy)</p>

89B - Panorama Łęczycy (SW)

Data wykonania zdjęcia: 30.09.2018, lokalizacja: x 468641; y 515408, kod mezoregionu: 318.72

Przedmiotem analizy widokowo – kompozycyjnej jest panorama historycznej jednostki osadniczej Łęczycy w widoku od północnego wschodu. Panorama została wykonana z drogi lokalnej we wsi Kozuby, stanowiącej ciąg widokowy na Pradolinę Warszawsko - Berlińską i Łęczycę. Łęczycza jest miastem stanowiącym siedzibę gminy i powiatu. Wieś zlokalizowana jest na Równinie Łowicko-Błońskiej. Istotnymi wyróżnikami krajobrazu miasta są Zamek Królewski z XIV - XVIII w. (obecnie Muzeum Ziemi Łęczyckiej), liczne kościoły i zespoły klasztorne, rynek z ratuszem z XVIII w., zabudowa z XIX wieku i wcześniejsza.

W panoramie od lewej widoczne są zadrzewienia w rejonie Parku im. J. Piłsudskiego w Łęczycy i starego koryta Bzury. Dalej na prawo wieża Zamku Królewskiego i sam Zamek. Poniżej Zamku widoczna jest zabudowa centrum miasta z zielenią towarzyszącą, dalej kościół, gmach dawnego więzienia i klasztor. Na prawo od klasztoru znajdują się współczesne osiedla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z dominującym gmachem szpitala. Przed nimi pojedyncze domy jednorodzinne i warsztaty częściowo przesłonięte zadrzewieniami.

Elementy wnętrza

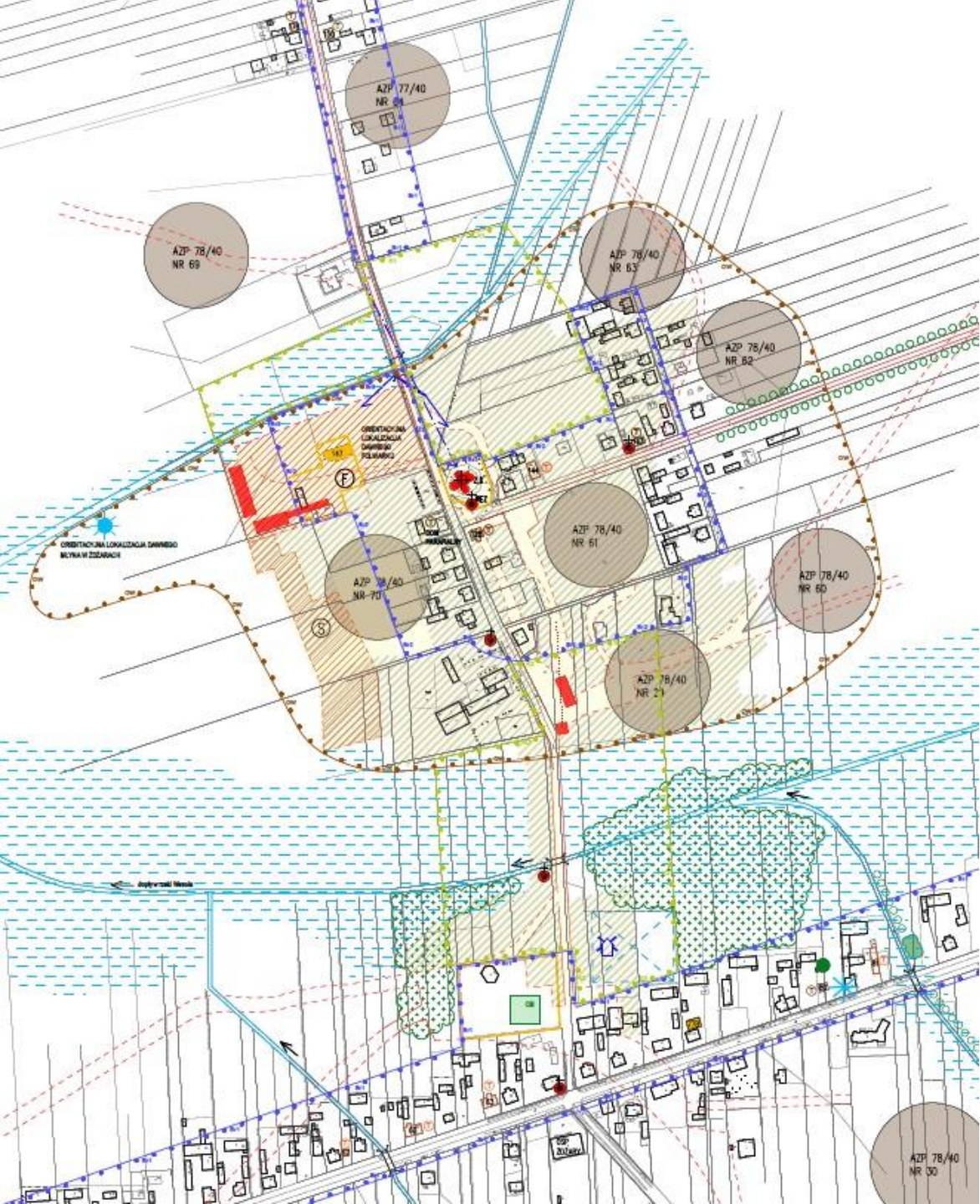

- wnętrze konkretne, historyczne,
- podłoga: pola orne, łąki w Pradolinie,
- elementy wolnostojące: zadrzewienia śródpolne,
- ściany: konkretne, tworzą je zadrzewienia oraz zabudowa Łęczycy.

Kompozycja

- dominantę stanowi Zamek Królewski z wieżą; osiedla zabudowy wielorodzinnej stanowią subdominanty;
- akcenty: zadrzewienia śródpolne, elementy infrastruktury, pojedyncze budynki, w tym szpital o kontrastowej elewacji, kominy i stacje bazowe,
- linie prowadzące wzrok: brak,
- przedpole: pola orne, łąki w Pradolinie.

OBIEKT KOLEJAWIEC Nazwa obrębu geodezyjnego

Granica obrębu geodezyjnego

ZA ZIELONYM KRZYŻEM Nazwa miejsca - historyczna/ zwyczajowa na podst. map z pocz. XIX w.

Zabytki oraz inne obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach historycznych, artystycznych lub naukowych

Stanowisko archeologiczne wg ewidencji AZP

Rejestr zabytków

Ewidencja zabytków - wpisy układów urbanistycznych oraz zespołów zabudowy

Ewidencja zabytków

Obiekty o wartościach historycznych lub artystycznych proponowane do wpisania do gminnej ewidencji zabytków

Kapliczki i krzyże przydrożne

Wybrane budynki/ domy o tradycyjnej, lokalnej architektury

- murowane

- drewniane

Pamięć miejsca (historyczne granice układów lokacyjnych, stref zabudowy, przebiegi dróg)

Tereny historycznych rozlewków dopływu rz. Wesolej (na podst. mapy z 1844 r.)

orientacyjny zasięg historycznej części cmentarza w Żdźdźdź istn. na pocz. XIX w. (1844 r.)

Teren niwy domowej wsi Żdźdźdź znany z mapy z 1844 r. (zabudowa + teren folwarku + teren plebański)

Orientacyjna lokalizacja dawnego folwarku w Żdźdźdź (obecnie nieistniejący) - prawdopodobnie w lokalizacji o becnego siedliska plebanii kościoła p.w. św. Bartłomieja

Orientacyjna strefa lokalizacji siedliska folwarcznego wg stanu z 1844 r. (częściowo zachowana)

Orientacyjna strefa dawnych stodół na obrzeżach wsi

Orientacyjna lokalizacja czytelnej strefy stodół zamykających siedliska (nieistn.)

Ważniejsze odcinki historycznych (zapewne średniowiecznych) istn. około połowy XIX w. (1844 r.) o zachowanym przebiegu

Ważniejsze odcinki historycznych dróg i placów o historycznym przebiegu z około połowy XIX w. (1844 r.)

Istotne elementy fizjograficzne i przyrodnicze krajobrazu kulturowego

Strefa stawów śródpolnych

Rzeki i ich dopływy

Mosty i przejazdy nad rzekami

Zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne (ważniejsze)

Szpale ry drzew (wybranie/ ważniejsze)

Pojedyncze drzewo o charakterze pomnikowym

Gniazdo bociana białego

Wybrane znaczące elementy kompozycji urbanistycznej (w tym wg systematyki K. Wejhera)

Dominanty (w skali miejscowości):
W - wysokościowe
Z - znaczeniowe

Ekspozycja widokowa na wieżę kościoła św. Bartłomieja

Szczególnie wartościowe ciągi odbioru krajobrazu

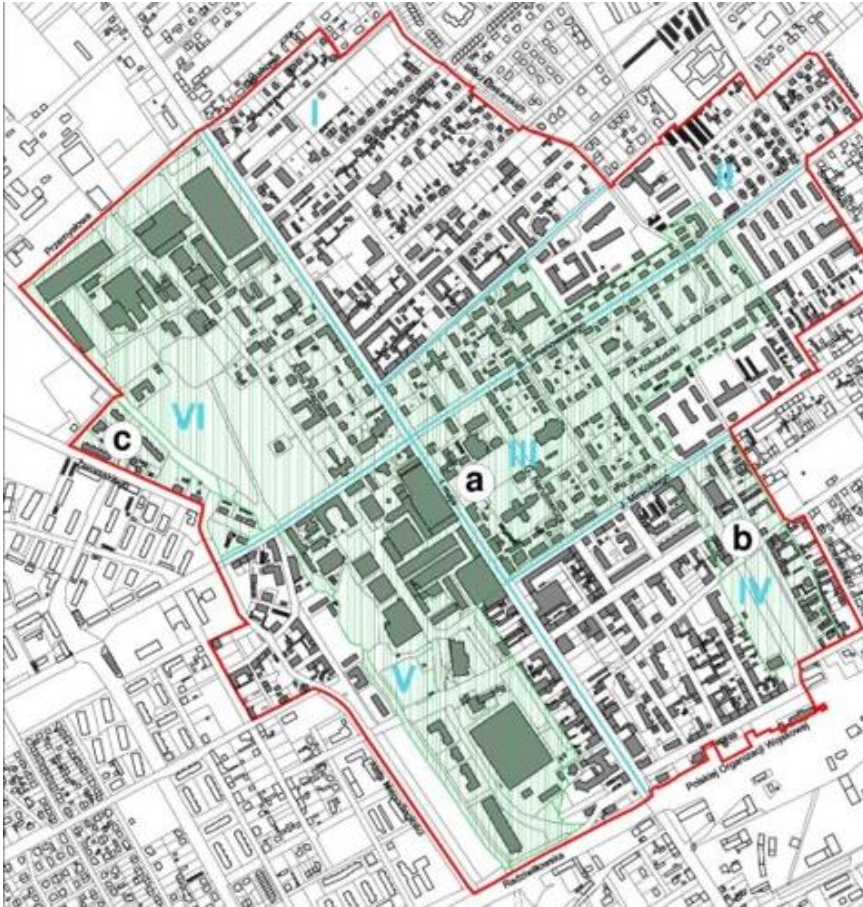
Istotne, historyczne obiekty dziedzictwa kulturowego - nieistniejące

Przybliżone lokalizacje niezachowanych budynków murowanych znanych z mapy z 1844 r. o ważnych funkcjach społecznych i gospodarczych (w tym zabudowań folwarcznych i domniemanej karczmy)

Orientacyjna lokalizacja dawnego młyna w Żdźdźdź (obecnie nieistniejący)

Orientacyjna lokalizacja dawnego wiatraka w Żdźdźdź (obecnie nieistniejący)

Wytyczne do Gminnego Programu Rewitalizacji wskazane w SOWK

- Zawarta w Studium **analiza rozwoju przestrzennego**, wskazującej czytelne i zachowane historycznie ukształtowane struktury przestrzenne, jak również obszary podlegające ochronie konserwatorskiej lub postulowane do ochrony. Daje podstawę do traktowanie tych obszarów jako nie podlegających podziałom.
- **Informacje o zasobie** zabytkowym można wykorzystać na etapie diagnozy do analizy wskaźnikowej w celu wskazania **koncentracji niekorzystnych zjawisk** w sferze technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej, a w uzasadnionych przypadkach także środowiskowej.
- Zawarta w Studiach **ocena potencjału dziedzictwa** kulturowego powinna stanowić inspirację do podejmowania wielu inicjatyw zarówno w sferze społecznej jak i przestrzenno-funkcjonalnej w celu poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji.
- Studia zawierają propozycję systemu ochrony środowiska kulturowego zarówno w skali urbanistycznej, jak i dla poszczególnych zespołów zabudowy i obiektów. Wnioski zawarte w Studium określają zakres ochrony, a także ramy dopuszczalnych przekształceń obszarów i obiektów – mogą być podstawą projektowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

PRZYDATNE ADRESY STRON INTERNETOWYCH

<https://samorzad.nid.pl/>

<https://samorzad.nid.pl/rewitalizacja/>

https://szkolenianid.learncom.pl/Account_LogOn?ReturnUrl=%2fpl%2fDashboard%2fMyDashboard

<http://rewitalizacja.gov.pl/>

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/rewitalizacja/modelowe-dzialania-pilotazowe/ochrona-dziedzictwa/>

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Dziękuję za uwagę

Agnieszka Lorenc-Karczewska

Koordinator Centrum Kompetencji d.s. rewitalizacji dla województwa łódzkiego i śląskiego

akarczewska@nid.pl

+48 571 226 992

Narodowy Instytut Dziedzictwa

Oddział Terenowy w Łodzi

ul. Rewolucji 1905 r. nr 9 lok. 4U

90-273 Łódź